

*“La llei diu
que cal jurar,
la llei s’accepta,
i jurem,
però no ho fem
amb emoció
patriòtica,
amb afecte nacional,
amb convicció
indissoluble
espanyola, ho fem
perquè s’ha de fer.
A mi em sembla
perfecte, impecable.
A la major part
dels companys
de jurament,
i a la major part
d’editorialistes,
columnistes i
opinadors espanyols,
els ha semblat un
autèntic escàndol”*

L’“imperatiu legal”

Quan, fa pocs mesos, pel desembre, se’n van commemorar els vint-i-cinc anys, un servidor de vostès no es va sumar ni de paraula ni per escrit a les múltiples celebracions, festes, concerts, traques, discursos i visques que aquells dies es dedicaven a les bodes de plata de la Constitució espanyola. En un diari vaig escriure, això sí, que ho lamentava, i que miraria de passar aquell cap de setmana, Immaculada Concepció inclosa, en harmonia i en pau amb mi mateix i amb alguns amics, en algun lloc retirat i si podia ser bucòlic, tal com vaig fer, visitant ruïnes, cales amagades, masies i algun petit celler a l’Empordà. Jo, a la constitució vigent (que no ia vaig votar, entre altres raons perquè vivia a i’altra banda de i’Atlàntic, sense ganes de fer els papers al consolat més pròxim) li tinc un gran respecte, com a qualsevol constitució de qualsevol país que assegure unes mínimes garanties democràtiques, uns drets civils, i en general això que se’n sol dir la llibertat i la justícia. Supose que, en aquestes matèries, les constitucions no deuen ser tan diferents, i la lleialtat que mereixen deriva justament de la llibertat que assegurin. Si hi ha algun “patriotisme constitucional”, cosa dubtosa, només pot ser aquest, i qualsevol altra interpretació és una pura i simple trampa, com sol passar. Aquest marc de garanties democràtiques, per tant, és el que els diputats, senadors, ministres i altres responsables formals de la cosa pública s’han de comprometre a respectar, amb jurament, promesa o qualsevol altre ritual acreditat, i que Déu els ajude, com al president dels Estats Units d’Amèrica (tot i que el cas de l’actual president pareix que Déu es fa el distret). El problema, amb la constitució espanyola –i supose que amb moltes altres–, és que comença amb una professió de fe que a mi em resulta difícil d’assumir i a alguns dels meus conciutadans també: una professió tan rigorosament i metafísicament nacional i patriòtica, que cal ser fidel creient per acceptar-la. Diu, en efecte, l’article 2: “La Constitució es fonamenta en la indissoluble unitat de la Nació espanyola, pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols”, en versió meua del text de l’única llengua que tinc el deure legal de conèixer. De manera que primer hi ha la Nació espanyola, amb majúscula, existent no sabem des de quan, des de quin any o segle, segurament des de l’eternitat; a continuació, o simultàniament, aquesta nació és declarada indissoluble, se suposa que per ella mateixa (ontològicament, per la pròpia substància, i els pobres humans no podem fer-hi res). La qual nació indissoluble, possiblement eterna, és no solament nació sinó pàtria (termes no se sap si sinònims o complementaris), i pàtria comuna i reiteradament indivisible: la unitat de la nació espanyola és indissoluble, la pàtria espanyola és indivisible i única, i aquest és el fonament de la constitució.

Com que a mi aquest fonament doctrinal, nacional i patriòtic em desperta alguns dubtes racionals i escasses adhesions emocionals, i com que sense aquesta base la constitució pareix que no en té cap, la constitucionalitat de la meua persona o esperit potser resulta una mica problemàtica. Dec tindre una ànima inconstitucional, segurament visc en pecat, i amb tota probabilitat aniria de dret a l’infern si no fóra que el papa de Roma ha dit que no existeix. La mateixa ànima, i per raons semblants, pareix que tenen alguns diputats, i supose que alguns senadors, de les Corts espanyoles que s’acaben de constituir, i deu ser per això que, quan juraven ritualment el text de la Constitució, recordaven que ho feien per imperatiu legal: la llei diu que cal jurar, la llei s’accepta, i jurem, però no ho fem amb emoció patriòtica, amb afecte nacional, amb convicció indissoluble espanyola, ho fem perquè s’ha de fer. A mi em sembla perfecte, impecable. A la major part dels companys de jurament, i a la major part d’editorialistes, columnistes i opinadors espanyols, els ha semblat un autèntic escàndol. Segurament perquè, per a ells, la fe nacional espanyola té més valor que la llei. Fet que explica moltes coses que passen, i moltes que passaran.